

Forslag til forbedringer vælter ud af erfarne fagfolk

Arbejdsseminar ♦ 25 fagfolk var kaldt af huse for over to dage at løse en bunden opgave: Hvordan kan problemerne og udfordringerne i indsatsen over for sigtede og dømt udviklingshæmmede bedst muligt håndteres fremover? Man kom ud i næsten alle hjørner, forslagene hobede sig op og nød for det meste bred opbakning. Arrangørerne bag seminaret vil her i efteråret afklare, hvilke initiativer der kan tages.

Forslagene og ideerne nærmest sprøjtede ud, da knap 25 erfarne jurister, pædagoger, socialrådgivere og psykologer i juni var trommet sammen til et arbejdsseminar om domfældte udviklingshæmmede i Torvehallerne i Vejle.

Opgaven var defineret på forhånd af arrangørerne, Det Centrale Handicapråd, Socialpædagogernes Landsforbund, Landsforeningen LEV og NDU, som med seminaret ville følge op på den store nordiske konference fra november 2007.

Ekspertene skulle komme med forslag til, hvordan de ansvarlige myndigheder og instanser bedst muligt kan håndtere en række af de problemer, som fremdeles præger området, eller som er kommet til efter opgave- og strukturreformen. Det gælder først og fremmest i forhold til samrådsfunktionerne, det kriminalpræventive tilsyn, ændringen i målgruppen og gråzonen mellem strafeloven og serviceloven.

Problemerne og løsningsforslagene blev endevendt på kryds og tværs. Og som ventet var der ikke enighed over hele linien, slet ikke. For feltet er komplekst, og vinklerne mange. Men adskillige synspunkter og forslag kunne dog næsten alle mere eller mindre tilslutte sig.

De fire arrangører er i færd med at samle op på de mange forskellige input fra seminaret og forventer i løbet af efteråret at få nærmere afklaret, hvilke konkrete initiativer og anbefalinger der mest

hensigtsmæssigt kan arbejdes videre med. Det kan eksempelvis dreje sig om venlige, men bestemte opfordringer til de ansvarlige myndigheder om konkrete handlinger og tiltag. Eller anbefalinger om at iværksætte analyser for at se, hvor dybt særlige problemstillinger stikker, og hvilke fordele og ulemper forskellige typer af løsninger antageligt kan have.

Et lille udpluk af synspunkterne – set fra NDU

Mange af synspunkterne på seminaret var ret beset nogenlunde velkendte, men også nye dukkede frem, hvilket især synes at være en konsekvens af opgave- og strukturreformen.

Om de var kendte og nød bred tilslutning eller ej, så var NDU's udsendte lutter øren fra start til slut. I boksene her er i højst summarisk form og i vilkårlig rækkefølge gengivet et lille udsnit af de synspunkter, der fandt vej til notesblokken.

Samrådene

- Samrådenes vejledende funktioner og kompetencer i forhold til retsinstanser bør fastlægges og hvile på et klart hjemmelsgrundlag, ligesom den tværfaglige sammensætning, den organisatoriske forankring og samarbejdet med tilsynsmyndigheden, botilbuddene mv. bør afklares og beskrives nærmere.
- Samrådenes antal bør ikke være større, end at de kan bemannes med de relativt få specialister, landet råder over, og samtidig kan følge de enkelte sager tilpas tæt – en inddeling efter de 12 politikredse kunne måske være en mulighed.

Lovgivningen

- Straffeloven og servicelovens bestemmelser og begreber vedrørende målgruppen bør moderniseres og harmoneres med hinanden. Det vil skabe klarhed om rammerne for indsatsen, tydeliggøre retstilstanden og give et fællessprog mellem alle involverede instanser, men kan også have andre implikationer, som i givet fald bør undersøges.
- En tværministeriel vejledning om indholdet i de forskellige sanktioner bør udarbejdes, så der opnås en klar og fælles forståelse af, hvad de hver især rummer.
- Tilsynsdomme med mulighed for administrativ anbringelse - den oftest anvendte foranstaltningsform - bør analyseres nærmere: hvad er praksis, hvilke fordele og ulemper rummer de, blandt andet i forhold til rene anbringelsesdomme og set i et retssikkerhedsmæssigt perspektiv, og hvordan bør denne foranstaltning i givet fald justeres?
- Retsinstanser og de sociale myndigheder bør – blandt andet som følge af ovenstående – komme i en tættere dialog om indsatsen over for målgruppen.

Det kriminalpræventive tilsyn

- En tværministeriel vejledning om det kriminalpræventive tilsyn bør udarbejdes for at sikre, at opgaven løses på et mere ensartet kvalitetsniveau landet over, idet der skal tages hensyn til, at tilsynet skal være afpasset den konkrete foranstaltning, den begåede kriminalitet, den aktuelle risikovurdering af den domfældte mv.
- De tilsynsførende konsulenter bør have adgang til relevant efteruddannelse.

Den nye målgruppe

- De intellektuelt bedre fungerende udviklingshæmmede med dom udgør en relativt ny og stor udfordring, om end de angiveligt også i visse perioder førhen blev idømt foranstaltninger. De kan have personlighedsforstyrrelser, eksempelvis karakterafvigende træk, være præget af massivt omsorgssvigt, lide af misbrugsproblemer mv. De hører til i socialt regi. Men det fordrer yderligere udvikling af målrettede pædagogiske metoder, veladresserede behandlings-, undervisnings- og beskæftigelsestilbud, mere efteruddannelse af personalet samt tidssvarende fysiske rammer visse steder. Samtidig bør visitationen og vejledningen af anklagemyndigheden blive grundigere, så hver foranstaltning bliver så skræddersyet som muligt - med nøje angivelse af de vilkår, der skal til, eksempelvis om behandling - og kun søges effektueret, hvor det kan lade sig gøre på en forsvarlig måde. Og viser det sig, at en opgave ikke kan løses godt nok, skal statsadvokaten have besked, så dommen eventuelt kan blive skærpet efter de procedurer, der gælder.
- Nogle fagfolk ønsker desuden, at det pædagogiske personale under bestemte forudsætninger bør kunne tildeles magtbeføjelser for bedre at kunne forebygge ny kriminalitet - såsom tilbageholdelse, ransagning, konfiskation, brevkontrol og urinprøvekontrol. De formodede fordele og ulemper herved bør i givet fald undersøges nærmere. Andre fagfolk mener således, at magtbeføjelser vil gå ud over det pædagogiske arbejde. Der bør i stedet sættes på de førnævnte fordringer om udvikling af metoder, veladresserede behandlings-, undervisnings- og beskæftigelsestilbud mv. samt grundige visitationer, så hver enkelt domfældt får det mest hensigtsmæssige tilbud.
- Nogle fagfolk og organisationer anser det som problematisk, især når det drejer sig om retssikkerhed, at denne gruppe har ophold på bosteder, hvor der bor almindeligt fungerende udviklingshæmmede med eller uden dom. Problemerkernes omfang og forskellige løsningsmodellers formodede effekter bør analyseres. Det samme gælder de fordele, som der dog også måtte være. Andre fagfolk vurderer i stedet, at det hverken er den udviklingshæmmedes intelligensniveau eller dom med tilknyttede vilkår, men først og fremmest adfærden, som i givet fald er et problem, når man bor dør om dør. Og det bør håndteres ad pædagogisk vej og i det rette tilbud, hvilket er lettere, jo grundigere visitationen har været, jf. ovenfor.

Foruden disse store temaer var der nogle forskellige enkeltstående problemer, hvor løsningsforslag blev bragt på bane. Nogle af disse er samlet op i boksen nedenfor.

Som sagt var rækken af synspunkter og forslag endnu længere. Og præsenteret og underbygget på en delvis anden og mere omfattende måde, end pladsen i denne artikel levner mulighed for.

Hvilke forslag, der skal nyde fremme i den videre proces, tager Det Centrale Handicapråd, Socialpædagogernes Landsforbund, Landsforeningen LEV og NDU stilling til i løbet af efteråret.

Andre temaer

- Der er et betydeligt behov for at udvikle metoder til risikovurderinger.
- De udviklingshæmmede bør ligesom de normalt begavede kriminelle i kriminalforsorgens regi have let adgang til misbrugsbehandling, når dette gælder som et domsvilkår
- Politiet har flere bosteder at vælge imellem, når sigtede skal anbringes i varetægtsurrogat. Flere fagfolk vurderer, at kun ganske få bosteder bør kunne modtage sigtede, såfremt opgaven skal kunne løses forsvarligt. Derimod var der enighed om, at den gennemsnitlige varighed af et surrogatophold på over syv måneder bør bringes ned.
- Der er behov for at uddanne specialister i politiet til afhøring af sigtede personer, som er eller må formodes at være udviklingshæmmede eller sent udviklede.
- Der bør igangsættes forskning for at skaffe mere viden om indsatsen i foranstaltningsperioden og effekterne heraf.

